

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Fakulta Pedagogická
Katedra Primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Adaptace dětí v mateřské škole z pohledu jejich matek

Vypracovala: Kristýna Dobrovolná

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miluše Vítečková, Ph.D.

České Budějovice, 2023

Prohlašuji,

že jsem autorem této kvalifikační práce, a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 7. července 2023

Kristýna Dobrovolná

.....

Děkuji vedoucí paní doc. PhDr. Miluši Vítečkové, Ph.D. za pomoc při vedení předkládané bakalářské práce a maminkám dětí za vyplnění dotazníků.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá adaptací dětí na vstup do mateřské školy z pohledu jejich matek.

Teoretická část se zaměřuje na charakteristiku tříletého dítěte, vztah matka a dítě, citovou vazbu mezi matkou a dítětem a na připravenost dítěte na vstup do mateřské školy. Dále zastoupením aspektů adaptace v rámcovém programu pro předškolní vzdělávání a charakteristikou mateřských center.

V praktické části je na základě dotazníkového šetření vyhodnocováno, jak toto období prožívají děti a jejich matky, jak se cítí, jaké adaptační mechanismy jim pomáhají tyto situace zvládnout, zda nějakým způsobem byla adaptace ovlivněna návštěvou mateřského centra nebo jiného zařízení před nástupem do mateřské školy.

Klíčová slova

předškolní dítě, citová vazba, adaptace, mateřská škola, mateřské centrum

Abstract

This bachelor thesis is focused on the adaptation process of children in kindergarten and is especially focused on their mothers' view.

Theoretical part of the thesis is focused on the general characteristics connected to the age of three years old children, the relationship between mother and child in this period of life is described as well as the emotional connection between mother and child and its impact on the adaptation of child in kindergarten. Additionally the aspects of adaptation from the Kindergarten education framework are described.

In the practical part of the bachelor thesis, the results from the survey are evaluated and general conclusions based on the data are delivered as well as recommendations for kindergarten teachers and potentially mothers.

Key words:

kindergarten, pre-schoolers, children, centers for children and mothers, adaptation,

Obsah

1	ÚVOD	8
1	CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO OBDOBÍ	9
1.1	Tělesný a pohybový vývoj	9
1.1.1	Fyzické zrání	10
1.1.2	Hrubá motorika a pohybové dovednosti	10
1.1.3	Jemná motorika	11
1.2	Rozumový vývoj	11
1.2.1	Vnímání	11
1.2.2	Myšlení	14
1.2.3	Paměť	14
1.2.4	Řeč	14
1.3	Vývoj základních schopností a dovedností	15
1.3.1	Grafomotorika	15
1.3.2	Kresba	16
1.3.3	Hra	16
1.3.4	Sebeobsluha	17
1.4	Vývoj emoční a socializační	17
1.5	Shrnutí kapitoly	19
2	ADAPTAČNÍ ASPEKTY V RVP PV	19
2.1	Oblasti RVP PV	20
2.2	Shrnutí kapitoly	22
3	VZTAH MATKA DÍTĚ	22
3.1	Shrnutí kapitoly	23
4	ADAPTACE A PŘIPRAVENOST DÍTĚTE NA MATEŘSKOU ŠKOLU	24
4.1	Shrnutí kapitoly	25
5	MATEŘSKÁ CENTRA	25
5.1	Shrnutí kapitoly	26
6	METODICKÁ ČÁST	27
6.1	Cíl práce	27
6.2	Výzkumné otázky	27
6.3	Základní soubor (cílová skupina)	28
6.4	Výzkumný vzorek	28
6.5	Metody výzkumu	29

6.6	Dotazníkové šetření	29
6.7	Limity práce	29
7	PRAKTICKÁ ČÁST	30
7.1	Analýza výzkumného vzorku.....	30
7.2	Analýza otevřených otázek.....	32
7.3	Zodpovězení výzkumných otázek	33
7.4	Další podstatné tendence.....	35
7.5	Návrhy a doporučení - pro rodiče i učitelky	36
8	ZÁVĚR	36
9	ZDROJE.....	38
10	PŘÍLOHY	40
10.1	PŘÍLOHA 1 - Finální podoba dotazníku	40
10.2	PŘÍLOHA 2 - Výsledky dotazníkového šetření - uzavřené otázky.....	47
10.3	PŘÍLOHA 3 - výsledky dotazníkového šetření - otevřené otázky	56

1 ÚVOD

Předškolní vzdělávání je pro mnohé děti první příležitostí o plnohodnotné začlenění do kolektivu vrstevníků. Jedná se o první z mnoha vzdělávacích zařízení, kterými člověk projde na své cestě životem. Z tohoto důvodu je nezbytně nutné první kroky dítěte do vzdělávacího systému nezanedbat a velmi důkladně jej připravit. Usnadňujícím mezikrokem před vstupem do mateřské školy může být právě mateřské centrum, které pomáhá v adaptaci dítěte na kolektiv vrstevníků dětem, zároveň však pomáhá i matkám, které zažívají během mateřské dovolené s dítětem silné citové pouto. S touto myšlenkou byly zároveň mateřská centra založena v roce 1992 Mgr. Rut Kolínskou.

Téma předložené práce jsem si vybrala z toho důvodu, že v našem městě, přesněji řečeno přímo v areálu mateřské školy, funguje mateřské centrum a na první pohled, bez dalšího podrobnějšího zkoumání, mám dojem, který je zároveň i sdílen učitelkami mateřské školy, že děti, které před nástupem do MŠ navštěvují mateřské centrum, zvládají adaptaci na mateřskou školu lépe, stejně tak i jejich matky.

Bakalářská práce se dělí na tři části. Část první, teoretická, se věnuje vymezení pojmů spojených s vývojem dítěte. Konkrétně rozebírá fyzický a rozumový vývoj, následně vývoj základních schopností a dovedností. Poté se přesouvá k popisu adaptačních aspektů, rozebrání vztahu matky a dítěte a definuje specifika a důležitost mateřských center.

V druhé, metodické části, jsou definovány výzkumné otázky, rozepsán podrobně cíl práce a stanoveny metody výzkumu.

V třetí, praktické části, jsou analyzovány výsledky dotazníkového šetření, pečlivě popsány tendence a specifika výzkumného vzorku a následně zodpovězeny výzkumné otázky a přidány doporučení autorky práce.

1 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO OBDOBÍ

Někteří odborníci, jako například Šmelová (2015, s. 21), předškolním obdobím označují celou velkou etapu od narození po nástup dítěte do základní školy, ale většinou se uvádí kratší časový úsek, který začíná kolem třetího roku života dítěte. Předškolní období tedy v sobě zahrnuje dobu od 3 do 6 - 7 let. *"Za počáteční mezník tohoto období je možno považovat počátky utváření osobnosti dítěte proto, že v jeho psychice došlo k rozvoji sebeuvědomění."* (Klindová & Rybářová, 1981, s. 54).

Je také nazýváno „věkem hry“ podle Vágnerové nebo „věkem mateřské školy“ podle Langmeiera a Krejčířové. Jak zmiňuje Lenka Šulová *"Je to právě hrová činnost, v níž se aktivita dítěte projevuje především."* (Mertin & Gillernová, eds. 2003, s. 11)

Koťátková dělí předškolní období na mladší předškolní věk od narození do 3 - 4 let a starší předškolní věk 5 - 6 let.

V posledních letech, v souvislosti s potřebou umístit i mladší děti do předškolních zařízení, se hodně pozornosti, zejména pak Kropáčková, věnuje tzv. ranému věku, období 2 - 3 roky. Dítě v tomto období lze charakterizovat jako dítě plné energie, elánu, zvědavosti, chce objevovat svět, dítě, které se projevuje naplno, kreativně, hravě a radostně. Typická otázka v tomto věku je "Proč?"

Jelikož je víceméně pravidlem a zvykem, že v naší zemi většina dětí nastupuje do institucionální výchovy ve třech letech, proto v této práci budu předškolní období chápat v užším slova smyslu kolem tří let věku dítěte, z další charakteristiky dané věkové skupiny se zaměřím především na ty aspekty, které ovlivňují vstup dítěte do mateřské školy, zejména na citový a sociální vývoj.

1.1 Tělesný a pohybový vývoj

V tomto období dochází ke zdokonalování motorického vývoje, zlepšuje se pohybová koordinace, také její automatizace, dítě projevuje větší a jistější hbitost a zručnost. Ke konci tohoto období se také výrazně zlepšuje ovládání jemné motoriky.

1.1.1 Fyzické zrání

Přechod od útlého do předškolního věku je vidět již na tělesné schránce dítěte, z roztomilého baculatého batolete se najednou stává vytáhlejší. *„Fyzicky nastává po první fázi plnosti 2 - 4 let první období vytahování 5 - 6 let (Čačka, 2000, s. 68).*

Na první pohled se může zdát dítě hubenější, než do té doby. *"Avšak srovnání růstu výšky a hmotnosti dětí v době od třetího do šestého roku ukazuje, že dítě naopak velmi přibývá na váze"* (Klindová & Rybářová, 1981, s. 55).

Osifikace kostí dále pokračuje, ale kosti jsou ještě stále spíše pružné, než pevné a tvrdé. Poměrně rychle začínají růst dlouhé kosti a přibývá svalová hmota.

1.1.2 Hrubá motorika a pohybové dovednosti

Kolem třetího roku dítěte se pohyb těla celkově zkvalitňuje a zpřesňuje, pohyby jsou koordinovanější, plynulejší a cílenější. Dítě dokáže dobře pohyb napodobit a zopakovat, to vytváří vhodné podmínky k zapojení dítěte do sportovních aktivit jako je plavání, lyžování, jízda na kole. *"Předškolní věk je též důležitým obdobím rozvoje pohybů."* (Klindová & Rybářová, 1981, s. 55). Podle Bednářové a Šmardové (2015, s. 5) je pohyb jednou ze základních potřeb v celém batolecím období, Šulová (2003, s. 11) uvádí, že roste kvalita pohybové koordinace.

Během batolecího a útlého věku se rozvíjely hlavně vrozené a přirozené pohyby, jako je lezení, plazení, chůze, poskoky, běh. Po třetím roce života se už i v pohybu dostává ke slovu uvědomování si a účelné řízení pohybů, například jízda na tříkolce, popřípadě na kole. V ostatních dovednostech, jako je hra s míčem a s tím spojené chytání a házení míče, dochází také k velkému pokroku a zdokonalování. V tomto období děti velmi milují tanec, napodobují taneční nebo legrační pohyby, spontánně se vyjadřují pohybem při známé písničce nebo reklamní znělce.

1.1.3 Jemná motorika

V oblasti jemné motoriky a manipulačních činností je šikovnější. *"Rozvíjí se pohyby vyžadující velmi jemnou svalovou koordinaci, zejména souhrn drobného svalstva prstů"* (Klindová & Rybářová, 1981, s. 56). *"V oblasti jemné motoriky stále obratněji uchopuje předměty, manipuluje s nimi."* (Bednářová & Šmardová, 2015, s. 5).

Zdokonalování pohybů se odráží i ve hrách a nejen v pohybových, ale například i v konstruktivních, při hře s kostkami, se stavebnicí, s přírodninami

1.2 Rozumový vývoj

V předškolním období jsou "okna poznávání a rozvíjení" otevřena dokořán. (Mertin & Gillernová, 2003, s. 5)

1.2.1 Vnímání

Vnímání bychom mohli v tomto období označit jako nejdůležitější. Prostřednictvím vnímání dítě poznává skutečnost. Toto poznávání je však silně ovlivněno egocentričností – na vnímání má vliv osobní prožitek, co dítě subjektivně upoutá.

Tři stadia vnímání u dětí (Čačka, 2000, s. 70). :

- 1. stadium předmětů – spočívá v jejich prostém výčtu*
- 2. stadium činností – vyznačuje se popisem jen dílčích vztahů, izolovaně od celku*
- 3. stadium vztahů – pochopení celého výjevu, jeho pointy*

V raném předškolním období se uplatňuje především první stadium, druhé o něco později a třetí stadium se rozvíjí u velmi zralých dětí a na počátku školní docházky.

Vágnerová (2005, s. 174, 175) nahlíží na vnímání a uvažování předškolního dítěte dvěma způsoby:

1. *Způsob, jakým dítě nazírá na svět, jak a jaké informace si vybírá*

Sem Vágnerová zahrnuje již zmiňovaný *egocentrismus*, dítě vše posuzuje svým subjektivním přístupem a vlastním postojem. Dále *centraci*, dítě hodnotí podle jednoho znaku, nebere v potaz komplexnější vnímání situace, *fenomenismus*, podstatné jsou pro dítě viditelné znaky a dle toho také vnímá a *prezentismus*, de o aktuální vnímání právě tady a teď.

2. *Způsob, jakým tato informace zpracovává*

Zde Vágnerová uvádí *magičnost*, vnímání může být ovlivněno fantazií, *animismus*, polidšťování neživých předmětů, *arteficialismus*, vše kolem, celý svět, ale i lidi a zvířata někdo udělal, vyrobil a v neposlední řadě *absolutismus*, vnímání je silně ovlivněno jedinou předchozí skutečností.

Zrakové vnímání

V tomto věku je zrakové vnímání značně nepřesné, nerozlišuje ještě neostré a nedominantní zrakové vjemy, také vnímání barev je zploštělé, dítě rozliší základní barvy, ale už ne doplňkové nebo jejich odstíny.

Sluchové vnímání

Sluchové vnímání tříletého dítěte má tzv. *implicitní charakter*, dítě ještě neumí rozeznat jednotlivé hlásky, ale začíná přesněji rozlišovat zvuky, tóny, melodii.

V tomto období je velice důležitá úroveň sluchového vnímání, protože ovlivňuje vývoj řeči a to značně.

Hmatové vnímání

Hmatové vnímání je velice důležité při rozvoji nejen hrubé a jemné motoriky. *"Hmatové vjemy od raného věku hrají nepostradatelnou úlohu v poznávání světa, jsou nezastupitelné v rozvoji emocí a komunikace."* (Bednářová & Šmardová, 2015, s. 6)

Vnímání prostoru

Vnímání prostoru a orientace v něm je dlouhodobý proces, který začíná již v kojeneckém věku, v období senzomotorického vnímání. *"Senzomotorické vnímání je základem pro utváření prostorových představ a pojmenování prostorových vztahů"* (Bednářová & Šmardová, 2015, str. 21). Vnímání prostoru jako celku je v tomto období však velmi nepřesné a zkreslené. Vágnerová toto charakterizuje jako *"egocentrickou perspektivu."* (2005, str. 188), vyznačuje se tím, že předškoláci většinou přeceňují velikost prostoru. S tím má osobní zkušenost mnoho lidí, když přijdou po letech někam, kde byli jako malí a ten daný prostor, třídu, hernu, tělocvičnu, si pamatují daleko větší.

Dítě nejdříve začne poznávat a používat pojmy nahoře a dole, později vpředu, vzadu. Pravolevá orientace se rozvíjí až kolem pátého roku.

Vnímání času

Orientaci v čase stačí zmínit pouze krátce, protože se jedná hlavně o abstraktní myšlení a pojmy a to se u dítěte rozvíjí mnohem později. Dítě se začíná orientovat v čase velice pomalu, nejdříve prostřednictvím zkušeností s rytmem dne kolem třetího roku (Vágnerová, 2005)

Stejně jako vnímání prostoru, tak i vnímání času je u dítěte ovlivněno jeho egocentričností. *"V závislosti na egocentrismu a názorovém konkretismu poznávacích procesů měří dítě čas prostřednictvím určitých událostí a opakujících se jevů, zejména pokud jsou nějak subjektivně významné."* (Vágnerová, 2012, s. 192)

1.2.2 Myšlení

V oblasti myšlení je dítě na „symbolické úrovni“ (Langmeier & Krejčířová, 1998, s. 88).

"Vývoj myšlení představuje etapovitý, dlouhodobý proces postupného zvnitřňování vnějších materiálních podnětů až do podoby abstraktního pojmu, myšlenky." (Klindová & Rybářová, 1981, s. 98).

Jak je zmíněno výše, nejen vnímání, ale také myšlení dítěte je stále vázáno na jeho činnosti – „kognitivní egocentrismus,“ všechno polidšťuje – „antropomorfizmus,“ chce měnit fakta – „magičnost,“ všechno se „dělá“ – „artificializmus.“

Tříleté dítě ještě nerespektuje zákony logiky, jeho myšlení je prelogické, předoperační.

1.2.3 Paměť

V předškolním věku převažuje spíše neúmyslné a bezděčné zapamatování, je také často ovlivňováno emotivním zážitkem. *„Bezděčně a mechanicky si děti v tomto stadiu osvojují hlavně konkrétní a názorné jevy (Čačka, 2000, s. 72).*

Kapacita paměti se zvyšuje s věkem. Např. tříleté děti si zapamatují 2 čísla, čtyřleté děti 3 čísla, pětileté děti 4 čísla a šestileté děti už delší řadu čísel.

1.2.4 Řeč

Úroveň řeči je úzce spjata s rozvojem vnímání, zejména sluchového a myšlení, většinou v tomto období řeč předbíhá úroveň myšlení. Mezi druhým a třetím rokem se otázka "Co je to?" mění v otázku "Proč?"

Objevuje se tzv. egocentrická řeč, řeč pro sebe, která může mít „*různý význam*“ (Vágnerová, 2005, s. 196).:

- expresivní – dítě bez ohledu na okolí slovně vyjadřuje své pocity
- regulační – děti si dávají různé pokyny, řídí své vlastní jednání
- kognitivní – funguje jako prostředek uvažování, komentování svého jednání mu pomáhá pochopit danou situaci, usnadňuje zapamatování

Kapacita:

Ve třech letech aktivní slovní zásoba dítěte čítá asi 1000 slov a v 6 letech je to 25000-3000 slov, přičemž děti rozumí další 1000 slov.

Stavba vět:

3 - 4 roky – jednoduché věty

5 let – užívání minulého a budoucího času

6 let – složitější věty a souvětí čítající 5 – 6 slov

1.3 Vývoj základních schopností a dovedností

1.3.1 Grafomotorika

Vývoj grafomotoriky postupuje ruku v ruce s hrubou a jemnou motorikou, také vizuomotorikou až do období předškoláka. Začíná stříhat nůžkami, učí se správně držet tužku, pastelku. Kolem třetího roku by se mělo začít navozovat špetkovité držení kreslicího náčiní. Lateralita ve třech letech ještě nemusí být vyhraněná a často také není, k tomu dochází až kolem čtvrtého roku, i později.

1.3.2 Kresba

Ve třech letech se v kresbě začínají objevovat různé čáry, vlnovky, kruhy, ovály, které vlastně navazují na nahodilé motanice a čáranice. Po třetím roce nastává přechod od této nahodilosti k cílenější kresbě v podobě dítě zobrazuje tzv. hlavonožce, dítě zkouší nakreslit kolečko, kostku, sluníčko apod. Velký význam klade obličejí a rukám, tedy těm částem celku, které jsou pro něho nejdůležitější.

Kresba čtyř až pětiletého dítěte již odpovídá představě, kterou si předem dítě určilo, kresba obsahuje více detailů, které považuje za důležité. Typické pro toto období jsou tzv. „průhledné kresby“, např. co je uvnitř těla, postupné oblékání.

V šesti letech se kresby stále více podobají realitě, dítě kreslí, nejen co vidí, ale také co zná, k čemu má citový vztah. A to, co se dítěti líbí, co má rádo, „*kreslí hodně velké a barevné, tzv. kognitivní egocentrismus*“ (Čačka, 2000, s. 83). V tomto věku by měla být kresba bohatá na detaily, propracovaná, vyspělá, zobrazeny detaily nejen obličejí, ale i dalších částí těla, oblečení.

1.3.3 Hra

V předškolním období významnou část dne dítěte představuje hra, dítě si hraje velice rádo, touží si hrát, hru vyhledává, hra ho uspokojuje, je to pro něj nejpřirozenější činnost celého dne. A vlastně se dá říct, že hra je v životě dítěte jedním ze zásadních a důležitých činitelů pro další vývoj. Hra má mimořádný význam pro správný rozvoj pohybů a motoriky, rozumový vývoj a v neposlední řadě také pro citový a etický vývoj. „*Hra je živnou půdou pro rozvíjení dítěte.*“ (Koťátková, 2014, s. 193)

Jak uvádějí autoři, jako například Koťátková, Opravilová, Vágnerová, Klusák, Kučera a další, charakteristické pro toto období jsou "hry na něco" – námětové hry, při kterých se děti často "převtělují" do jakýchkoli postav. S tím také souvisí symbolika her, kdy nějaký předmět pro dítě znamená zcela něco jiného, např. krabice je auto.

Na konci předškolního období se potom rozvíjí hry konstruktivní, zvláště u chlapců. Zpočátku dominují hry paralelní, ale jak dítě dospívá, začínají se na konci předškolního věku objevovat hry kooperativní, hry s pravidly, soutěživé hry.

Protože je hlavní činností předškoláka hra, většina socializačních procesů probíhá právě během této hry, tím je určena její důležitá úloha v procesu socializace předškolního dítěte.

Formou hry děti většinou získávají vědomosti, dovednosti a návyky, ale hlavně je důležitým prostředkem pro interakci s dospělým i ostatními dětmi a velkým pomocníkem v socializaci dítěte a adaptaci na institucionální výchovu.

1.3.4 Sebeobsluha

Rozvoj sebeobslužných činností těsně souvisí s vývojem pohybovým a i v tomto se dítě zdokonaluje, s dopomocí se umí svléci, učí se a hodně věcí si umí obléci, obout bačkůrky, zkouší botky. Dojde si samo na toaletu, umyje se, nají se a napije samo.

1.4 Vývoj emoční a socializační

Emocionální vývoj a rozvoj dítěte je významnou součástí výchovy jedince a je jednou z podmínek optimální socializace dítěte. Citový vývoj úzce souvisí právě s vývojem sociálním a kognitivním. Právě proto děti pro svůj optimální vývoj potřebují přiměřené interakce s dospělými, kteří mohou poskytovat příležitosti ke stimulaci citového vývoje dítěte.

Předškoláci jsou ještě značně emotivní, jejich chování může ještě někdy přecházet až do afektů, které se více než ve vzteku projevují spíše v podnětech ke strachu, což je ovlivněno rozvojem fantazie v tomto období. Také rádi a často projevují radostnou náladu, začínají chápat komické situace a jednoduché vtipy.

Učí se také rozeznávat jednotlivé pocity, „*postupují od generalizace k diferenciaci*“ (Čačka, 2000, s. 77) a citové stavy, které se vyznačují stále větší stabilitou. Objevují se náznaky empatie, altruismu a smyslu pro povinnost. Naučená reakce má tendenci objevovat se v podobné situaci. tak zvaná generalizace, stejně tak jako diferencovat se v závislosti na různosti situací.

V průběhu prvního roku života dítě využívá emoce při komunikaci s ostatními, vyjadřuje jimi svoje uspokojení, či nespokojenost. Ve styku s lidmi se dítě už v tomto vývojovém období chová aktivněji než v kontaktu s předměty. Dítě zpravidla radostně přijímá různé „sociální hry“, které dospělí nabízejí a příznivá citová odezva je pro dítě odměnou a podporuje proces učení.

Koncem prvního roku začíná proces postupného uvědomování si hranic vlastní bytosti a identity.

V batolecím věku se dále a výrazněji diferencují jak vnitřní prožitky, tak výrazové vzorce jednotlivých emocí. Důležitým zdrojem vývojové dynamiky v tomto věku je rovnováha mezi jeho osamostatňováním a sebeprosazováním, tzv. období vzdoru a potřebou jistoty a bezpečí. Je to vlastně cesta k samostatnosti, uvědomění si sebe sama.

Předškolní věk je věkem iniciativy dítěte, aktivity v sebeprosazování. V tomto období si dítě osvojuje určité normy, jejichž dodržování souvisí s emocionálním vývojem a pomáhá dítěti snazší orientaci v sociálních vztazích a rozvíjí se svědomí.

S emocionálním vývojem se upevňuje identifikace dítěte s pohlavní rolí. Předškolák dokáže o svých prožitcích a emocích mluvit a také je schopno je kontrolovat a ovládat. Do prostoru citového vývoje vstupuje volní úsilí.

Co se týká sociální oblasti, dítě přichází do sociální interakce nejen s členy své rodiny, rodiče, sourozenci, ale hlavně v mateřské škole s jinými dospělými a hlavně se svými vrstevníky. V předškolním věku začínají vznikat první velká přátelství, i když mají mnohdy krátkodobý charakter.

„*Vývojové aspekty socializace*“ (Langmeier & Krejčířová, 1998, s. 90):

1. vývoj sociální reaktivity – vývoj emočních vztahů k lidem v bližším i vzdálenějším společenském okolí

2. vývoj sociálních kontrol – vývoj norem, které si jedinec postupně vytváří na základě příkazů a zákazů a přijímá je za své
3. osvojení sociálních rolí – tj. takových vzorců chování a postojů, které jsou od jedince očekávány

1.5 Shrnutí kapitoly

V této kapitole byla nastíněna souvislost mezi vývojem poznávacích procesů, základních schopností a dovedností, socializací dítěte a adaptací na mateřskou školu. Jsou to všechno aspekty, které tuto adaptaci ovlivňují, ať ve větší či menší míře. V tomto období jsou u dětí větší či menší rozdíly, co se týče zrání organismu a vývoje všech oblastí osobnosti dítěte. To znamená, že i adaptace u různých dětí, z různých rodin a do té doby s různými socializačními zkušenostmi, bude probíhat rozdílně.

V předškolním období má ještě dítě problém rozlišit mezi skutečností a přáním, jeho hru, činnosti i práci ovlivňuje egocentrismus, prezentismus, topismus.

2 ADAPTAČNÍ ASPEKTY V RVP PV

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV), vydaný v roce 2004, představuje závazně platný dokument pro mateřské školy. RVP PV staví na potřebě osobnostního rozvoje a vzdělávání předškolního dítěte. Podle něho si mateřské školy vytvářejí a realizují vlastní školní vzdělávací programy. RVP PV tak umožňuje vznik různých vzdělávacích programů vytvořených „na míru“ konkrétním podmínkám, potřebám a možnostem. Stanovuje základní pravidla a požadavky, které je nutno respektovat při tvorbě vzdělávacího obsahu, při zajišťování podmínek vzdělávání, při volbě forem a metod práce, při vytváření vzdělávacího prostředí i v procesu vzdělávání, při jakékoliv komunikaci a vzdělávací práci s dítětem. RVP PV je závazně platný od 1. 9. 2007.

Důležitým úkolem předškolního vzdělávání je doplňovat a podporovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Je velice důležitý individuální přístup ke každému jednotlivému dítěti, jeho osobnostním zvláštnostem a stavět na tom, co zná a umí z rodiny. *„Záměrem předškolního vzdělávání je rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické i sociální a vést je tak, aby na konci svého předškolního období bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou (kompetentní, způsobilou) zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na ně běžně kladeny (zejména v prostředí jemu blízkém, tj. v prostředí rodiny a školy), a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně očekávají.“* (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2006, s. 11)

Obsah předškolního vzdělávání představuje hlavní prostředek vzdělávání dítěte v mateřské škole. V RVP PV je vymezen tak, aby sloužil k naplňování vzdělávacích záměrů a dosahování vzdělávacích cílů. Stejně jako na dalších vzdělávacích úrovních je vzdělávací obsah v RVP PV formulován v podobě „učiva“ a „očekávaných výstupů“, a to pouze obecně, rámcově.

2.1 Oblasti RVP PV

Vzdělávací obsah se stanovuje pro celou věkovou skupinu společně, tj. pro děti ve věku od 3 do 6 (7) let a je v RVP PV uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí: biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní a environmentální. Tyto oblasti jsou nazvány:

1. Dítě a jeho tělo
2. Dítě a jeho psychika
3. Dítě a ten druhý
4. Dítě a společnost
5. Dítě a svět

V tomto dokumentu nejsou požadavky na rozvoj nebo podporu adaptace na MŠ vymezeny v samostatném oddíle, jsou ale prostoupeny téměř všemi oblastmi, nejvíce v kapitolách 5.2 Dítě a jeho psychika, podoblast 5.2.3 Sebepojetí, city, vůle., dále potom v kapitolách 5.2 Dítě a ten druhý, 5.4 Dítě a společnost

Žádná z daných oblastí se nerozvíjí v rámci jedné aktivity ani v řetězci aktivit izolovaně.

Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje) v těchto kapitolách a podoblastech jsou:

- *poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)*
- *získání relativní citové samostatnosti*
- *seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému*
- *osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem*
- *posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské skupině apod.)*
- *poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření*
- *rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí, přináležet k tomuto společenství (k rodině, ke třídě, k ostatním dětem)*

(Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2006, s. 21, 23, 25)

Nejvíce jsou podněty a úkoly důležité pro úspěšnou adaptaci dítěte na mateřskou školu zastoupeny v kapitole 7. Podmínky předškolního vzdělávání, konkrétně v podkapitole 7.3 Psychosociální podmínky (výčet těch nejpodstatnějších):

- *děti i dospělí se cítí v prostředí mateřské školy dobře, spokojeně, jistě a bezpečně*
- *nově přichozí dítě má možnost postupně se adaptovat na nové prostředí a situaci*

- učitelé respektují potřeby dětí, reagují na ně a pomáhají v jejich uspokojování
- všechny děti mají rovnocenné postavení
- (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2006, s. 32)

2.2 Shrnutí kapitoly

V rámcovém vzdělávacím plánu pro předškolní vzdělávání jsou dílčí cíle v oblasti adaptace na mateřskou školu stanoveny ve všech oblastech. Konkrétně by pedagog měl pamatovat na to, že veškeré další rozvíjení dovedností a získávání kompetencí je přímo závislé na vytvoření dobrého klimatu ve škole a ve třídě a vytvoření takových podmínek, aby se dítě cítilo bezpečně.

3 VZTAH MATKA DÍTĚ

Na důležitost vzájemného vztahu mezi matkou a dítětem upozorňuje velká řada odborníků (Bowlby, Matějček, Erickson a mnozí další) a to nejen pro novorozence a batole, ale již v prenatálním, perinatálním a postnatálním období. *"Raná komunikace je nastartována již v prenatálním období"* (Mertin & Gillernová eds., 2003, s. 196).

Bowlby toto nazývá vazbou a reakci dítěte na odloučení od matky v různých situacích a stádiích vývoje, vazebným chováním. *"Rozšíření percepčního rozpětí dítěte a zlepšení schopnosti porozumět jevům v okolním světě vedou ke změnám v okolnostech, které vazebné chování vyvolávají."* (Bowlby, 2023, s. 205).

Kvalita tohoto vztahu se odráží následně také v další socializaci dítěte a jeho zralosti odpoutat se nejen od matky, ale i blízké rodiny, což je zásadním předpokladem pro bezproblémový nástup do předškolních zařízení. Šulová zmiňuje, že se J. Bowlby zaměřoval na kvalitu interakce matka - dítě a její prospěch pro rozvoj dítěte. Dokazoval, že vztah matka - dítě je základem pro všechny další sociální vztahy (Mertin & Gillernová, eds., 2003, s. 199). Je to vlastně většinou matka, která dítě seznamuje se světem, se životem, s dalšími lidmi a dítě učí, jak se do tohoto světa začlenit, jak s ním

a lidmi v něm komunikovat. „*Interakční synchronie je pro úspěšnou socializaci dítěte důležitější než pozdější výchovné postupy.*“ (Mertin & Gillernová, 2003, s. 199)

Attachment

Česky tento pojem můžeme vyjádřit jako pevná citová vazba, přilnutí neboli emoční připoutání. „*Jde o důležitou komponentu emocionálního vývoje dítěte a zachycuje intenzivní vztah k jeho nejvýznamnějším dospělým osobám.*“ (Mertin, 2016, s. 19). J. Bowlby tuto vazbu mezi dítětem a matkou rozdělil do tří základních kategorií a svými výzkumy zjistil, že podle toho, o jakou vazbu se jedná, tak to má nemalý vliv na další socializaci dítěte, potažmo odpoutání od matky. Na toto zjištění navázala především M. S. Ainsworthová dalším výzkumem. Podle ní výrazně souvisí typ vazby matka – dítě v raném dětství s výchovným stylem matky. „*Matky s jistou vazbou respektovaly autonomii dítěte a poskytovaly mu pomoc, až když o ni požádalo. Matky s vazbou nejistou mu proces autonomie ztěžovaly, paradoxně mu nechtěly dopřát samostatnost. Matky s vazbou nejistou a úzkostnou se dětem dokonce posmívaly, když žádaly o pomoc.*“ (Mertin & Gillernová, 2003, s. 201).

A tady to se odráží také v odpoutání se od matky při nástupu dítěte do předškolního zařízení. „*U většiny dětí se vazebné chování objevuje silně a pravidelně téměř až do konce třetího roku. Potom nastává změna.*“ (Bowlby, 2023, s. 205). Pokud dítě prošlo jistou vazbou, tak se kolem třetích narozenin cítí relativně v bezpečí a je schopno se od matky na nějakou dobu odpoutat. „*U mnoha dětí se zdá, že tato změna nastává téměř skokově, což nasvědčuje tomu, že v tomto věku mívají nějaký vývojový mezník.*“ (Bowlby, 2023, s. 205)

3.1 Shrnutí kapitoly

Z poznatků o vztahu dítěte a matky, popřípadě pečující osoby vyplývá, že pro zdárný vstup dítěte do předškolního zařízení je potřeba zvládnout separaci od matky a získat důvěru v jinou dospělou osobu, v tomto případě učitelku, která je bude podporovat, pomáhat a reagovat na případnou nejistotu. Toto odpoutání závisí především na tom, jak probíhal raný attachment.

4 ADAPTACE A PŘIPRAVENOST DÍTĚTE NA MATEŘSKOU ŠKOLU

Pojem sociální adaptace je v pedagogickém slovníku charakterizována jako *“přizpůsobení se člověka novým sociálním podmínkám”* (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 11). Šmelová (2015, s. 63) zmiňuje v souvislosti s nástupem do mateřské školy třetí etapu socializace dítěte, kdy dítě získává novou sociální roli, která má přesah i mimo rodinu.

Vstup dítěte do předškolního zařízení představuje významnou vývojovou etapu z hlediska emočního vývoje a socializace nejen pro něj, ale i pro jeho rodinu. Podle Špaňhelové by dítě mělo být na vstup do mateřské školy nějakým způsobem připravené. *„Už v období batolete by dítě mělo umět přijímat do svého světa jiné lidi, umět si s nimi hrát, respektovat to, co řeknou. Dítě by také mělo poznávat svět jiných dětí.”* (Špaňhelová, 2004, s. 12). Tato připravenost v sobě nepředstavuje nějaké znalosti a vědomosti, spíše jde o schopnost odpoutání se od matky, o určité dovednosti, které dítěti ulehčí adaptaci na nové prostředí, jako je určitá samostatnost v sebeobsluze, schopnost požádat o pomoc, domluvit se apod. Toto osamostatňování a odpoutávání se z různých vazeb charakteristických pro toto období, má pro další vývoj dítěte velký význam. *“Dítě se postupně vymaňuje ze symbiotické vazby hlavní pečující osoby. Dítě se postupně osamostatňuje v sebeobsluze, ale odpoutává se i z těsné vázanosti na matku.”* (Syslová et al., 2019, s. 58).

Stejně tak jako na mateřství, tak i na vstup dítěte do mateřské školy by měla být připravena i matka, jelikož to, jak prožívá nástup dítěte do MŠ emocionálně, to se odráží v chování dítěte a v jeho vztahu k mateřské škole.

Jak je zmíněno výše, vstup dítěte do MŠ je vlastně dalším socializačním milníkem, kterému předcházela socializace v rodině, v širší rodině, v okruhu přátel a není ani stupněm posledním.

„Socializace je celoživotní proces, ve kterém se člověk začleňuje do společnosti, bez které nemůže existovat. V průběhu socializace si osvojujeme společenské formy chování, učíme se mateřskému jazyku, získáváme poznatky, budujeme si kulturní

návyky. V tomto dlouhodobém procesu se postupně člověk začleňuje do jednotlivých sociálních skupin.“ (Kucharská & Švancarová, 2017, s. 5).

V tomto období jde hlavně o socializaci v užším slova smyslu. „Jde o to, jak se dítě dokáže odloučit od nejbližších, jak vychází s vrstevníky, s dospělými autoritami a jak efektivně se zapojí do skupiny.“ (Mertin, 2016, s. 183).

Koťátková chápe vstup dítěte do mateřské, potažmo i do základní školy jako rituál. *„Iniciačním krokem chápeme pro toto období dětství přijetí do nového společenství a překonání překážek s tím spojených.“* (Koťátková, 2014, s. 72)

4.1 Shrnutí kapitoly

To jak se dítě bude adaptovat na mateřskou školu, je těsně spjato s jeho socializací a získáním sociální role v životě nejen jeho rodiny, ale i postupnou socializací do širšího světa lidí, schopností ovládat svoje emoce a potřeby. Aby tato adaptace probíhala co nejlépe, je žádoucí to dítěti ulehčit a to souvisí s jakousi připraveností na vstup do mateřské školy.

5 MATEŘSKÁ CENTRA

"Mateřské centrum je subjekt, který sdružuje zpravidla osoby na rodičovské dovolené, zejména matky a jejich děti, případně další rodinné příslušníky za účelem společného trávení volného času.

Mateřské centrum plní hlavně sociální a výchovně vzdělávací funkci. Programy mateřského centra se zaměřují nejen na volnočasové aktivity pro děti, ale i na svépomocné vzdělávací aktivity rodinných příslušníků.

Mateřské centrum vzniká obvykle na dobrovolnické bázi, jako neformální iniciativa, která se v případě dostatku lidského potencionálu formalizuje v právní subjekt, nejčastěji spolek a profesionalizuje svou činnost." (online, wikipedie)

Zakladatelkou mateřských center v České republice je Rút Kolínská. Mateřská centra vznikají v rámci živnostenského zákona, podobně jako např. hlídací koutky, dětské koutky, hlídací centra, rodinná centra, dětské kluby apod. Provozuje je většinou nějaká nezisková organizace. Co se týká legislativních povinností, tak musí pouze splnit některé hygienické požadavky zakotvené ve vyhlášce, případně revize a technické zabezpečení místnosti, budovy.

“Nejsou specifikovány konkrétní podmínky pro poskytování péče o děti, například požadavky na počet dětí, vedení evidence dětí, povinnost organizovat výchovně-vzdělávací program apod.” (Syslová & Borkovcová & Průcha, 2014, s. 24).

Mateřské centrum provozují většinou maminky, které jsou s dětmi na mateřské či rodičovské dovolené a chtějí se uplatnit i jinde, než v rodině. Sestavují a organizují program, aktivity jak pro děti, tak pro dospělé, popřípadě shání sponzory a vyhledávají různé granty.

“Terminus technicus MATEŘSKÉ CENTRUM jsme převzali z Německa, kde se používá termín „Mütterzentrum“. Mateřská centra zakládají především matky na mateřské dovolené, proto ten důraz na matku, která vedle své mateřské role vstupuje aktivně na pole občanské společnosti.

Název zdůrazňuje aktivní matku, ale neznamená to, že centra jsou určena jen jim. Naopak mateřská centra jsou otevřená všem členům rodiny a všem generacím.

Mateřská centra jsou zakládána především s cílem vytvořit otevřený prostor pro sdílení a svépomoc jako prevence rizikových jevů v rodině i ve společnosti.” (online <http://sitprorodinu.cz/rodina-v-centru/>)

5.1 Shrnutí kapitoly

Nástup dítěte do mateřské školy nemusí probíhat náhle přímo z rodiny, ale rodiče, potažmo matka může využívat další různá zařízení, jako jsou mateřská centra, dětské

kluby apod., které mohou napomáhat dítěti v socializaci a v dalším zapojení do společnosti jiných dětí a dospělých.

6 METODICKÁ ČÁST

V metodické části bude nejprve stanoven cíl práce a poté představeny jednotlivé výzkumné otázky. Následně bude popsána cílová skupina, tedy populace, jež je předmětem zkoumání práce, a z ní vycházející vzorek, který byl osloven v rámci dotazníkového šetření. Následně budou hlouběji popsány metody výzkumu a limity práce.

6.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je zjistit a následně popsat, jaký je pohled matek na vstup dítěte do mateřské školy. Zkoumány budou nejen pocity matky samotné, ale i její vnímání chování dítěte a zkušenosti s adaptací dítěte na prostředí mateřské školy při předchozí návštěvě mateřského centra nebo podobného začlenění do kolektivu vrstevníků.

6.2 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky byly specifikovány v samotném zadání práce a blíže rozvíjejí v předchozí části stanovený cíl práce. Výzkumné otázky jsou následující:

VO1: Jak matky tříletých dětí hodnotí vnímání a prožívání svých dětí při adaptaci v mateřské škole?

VO2: Jaký má vliv návštěva mateřského centra či dětské skupiny na adaptaci a docházku do mateřské školy?

VO3: Jak vnímají matky vstup dítěte do mateřské školy z osobního subjektivního hlediska a jaké pociťují obavy?

VO4: Mají matky možnosti, které by jim usnadnily vstup jejich dítěte do mateřské školy? do mateřské školy?

Ve všech případech VO se jedná o otázky explorativní, tedy otázky, v nichž není účelné formulovat předem nějaký očekávaný záměr. Z tohoto důvodu také nebudou formulovány žádné hypotézy, případně mohou být formulovány hypotézy v závěru práce, které mohou být předmětem dalšího výzkumu, který však není součástí této bakalářské práce.

6.3 Základní soubor (cílová skupina)

Základním souborem zvoleným pro bakalářskou práci jsou maminky, jež se momentálně potýkají s adaptací dítěte na prostředí mateřské školy a jež se v minulosti potýkali s adaptací dítěte na prostředí mateřské školy. Zkoumanou populací jsou nejenom maminky, které mají zkušenost s využíváním mateřského centra, ale i maminky, které této možnosti socializace dítěte nevyužily. Díky tomu se dá potenciálně pozorovat rozdílné chování dětí s různými zkušenostmi při začleňování v kolektivu.

6.4 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek se snaží postihnout zmíněnou populaci avšak jeho šíře je ovlivněna metodou šíření práce (viz část: metody výzkumu) a také omezenými zdroji při psaní bakalářské práce. Ve výzkumném vzorku se tedy objevují především maminky z blízkého okolí mateřské školy, kde je i mateřské centrum, v podstatné míře však zahrnuje i další školy, které mohou poskytovat variabilitu výsledků.

6.5 Metody výzkumu

Samotná práce začíná literární rešerší, která shrnuje a vysvětluje současné pojmy týkající se pěti hlavních okruhů, které byly předem stanoveny v zadání práce. Literární rešerše v této práci slouží k upřesnění problematiky a shrnutí současných vědomostí spojených s klíčovými skutečnostmi, které charakterizují předškolní období dítěte, adaptaci dítěte v kolektivu a vztahu dítěte a matky v tomto období.

Praktická část práce se věnuje zodpovězení výzkumných otázek na základě dat vycházejících z dotazníkového šetření. Dotazník samotný byl šířen metodou „snowball sampling“, která spočívá v řetězovém nabalování respondentů s pomocí respondentů předcházejících (Goodman, 1961). Zpočátku je tedy rozeslán dotazník vhodným respondentům odpovídajícím cílové skupině práce, přičemž jsou tito respondenti požádáni o další šíření dotazníku vhodným respondentům.

Jedná se tedy o nepravděpodobnostní výběr vzorku, který je však vhodný při kvalitativním výzkumu, který se snaží zjistit zájmy konkrétní zájmové skupiny.

6.6 Dotazníkové šetření

Dotazník obsahoval 33 otázek, z nichž 27 jsou zaměřeny především na dítě a 6 otázek umístěných na konci dotazníku se týkají pocitů a prožívání maminky dítěte. Z těchto 6 otázek jsou 2 otázky otevřené, díky čemuž má maminka prostor se vyjádřit detailněji ke zkoumané skutečnosti. Celkový počet respondentů dotazníku je 91 a dotazníkové šetření probíhalo po dobu dvou týdnů.

6.7 Limity práce

Hlavním limitem práce je samotná metoda šíření dotazníků. Jelikož se jedná o nepravděpodobnostní výběr vzorku, nelze zjištěné skutečnosti generalizovat na celou populaci a v datech rozebraných v praktické části mohou hrát významnou roli pocity matek užšího regionálního zaměření a ne celorepublikového standardu. Dalším limitem

práce je také subjektivní vnímání matek, které může často nadhodnocovat nebo naopak podhodnocovat určité skutečnosti.

7 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část práce se bude zabývat především obsáhlejší analýzou výzkumného vzorku a rozebráním výsledných dat vycházejících z dotazníkového šetření, které se nachází v příloze. Následně budou zodpovězeny výzkumné otázky společně s odůvodněním a podložením daty. Na základě získaných výsledků také budou poskytnuty návrhy a doporučení, které budou v souladu se zjištěními získanými při práci a zároveň budou vycházet z literární rešerše v teoretické části a zkušeností autorky práce jako učitelky v mateřské škole.

7.1 Analýza výzkumného vzorku

Dotazník vyplnilo celkem 91 osob, z nichž 76 % osob žije v nukleární rodině. Valná většina respondentů zároveň uvedla, že věk jejich dítěte při nástupu do mateřské školy se pohyboval ve věku 3 - 4 roky dítěte.

Výzkumný vzorek je také poměrně diverzifikovaný v otázce odloučení od matky, kde jsou zastoupeny jak děti zvyklé na odloučení od matky, tak i děti, které před nástupem do MŠ tuto zkušenost neměly. Nadpoloviční většinu však tvoří respondentky, jejichž děti byly na odloučení zvyklé. To se projevuje zároveň v otázce zaměřené na hlídání dítěte členy širší rodiny, kde pouze necelých 10 % respondentů odpovědělo rezolutní NE. 56 % respondentů využívalo členy širší rodiny pouze k nepravidelnému hlídání zatímco zbylí respondenti využívají širší rodinu pravidelně a 25 % respondentů využívá rodiny k hlídání alespoň jednou týdně. Nejčteněji zastoupeni jsou v této roli prarodiče, kteří vystupují jako nejčastější výpomoc v 88 % případů.

V 37 % byly děti zvyklé na kolektiv vrstevníků, se kterými se nejvíce setkávaly na dětském hřišti, a to až v 62 %, setkávání v mateřském centru bylo zastoupeno 31 %, ale podíl dětí, se kterými poté nastoupily společně do mateřské školy, činil 26 %.

Setkávání nebyla každodenní, ale ve 40 % to bylo vícekrát do týdne, nicméně nepravidelnost se ukázala v návštěvách mateřského centra a to ve 40 %, pravidelně 1x týdně je navštěvovalo 27 % respondentů a dětí, které se zapojovaly do aktivit v centru, či kurzu činí 25 %.

V otázce, zda dítě bylo předem seznámeno s mateřskou školou, většina odpověděla, že ano, pouze 10% dětí s MŠ seznámeno dopředu nebylo. Povědomí o školce děti ve většině případů získávaly povídáním si o MŠ a při dnech otevřených dveří, 25% také při vyzvedávání starších sourozenců. Zbytek respondentů využilo i jiné další možnosti v zastoupení po 1 %.

Matky uváděly, že svoje děti na vstup do mateřské školy připravovaly a to v drtivé většině. Způsob, jakým se tak dělo nejvíce uváděly nácvik sebeobsluhy, nácvik odloučení od rodičů a také větší podíl hraní si s kamarády.

Matky uvádí, že i mateřská škola nabízí adaptační programy, větší polovina pak uvádí možnost pobýt určitý čas s dítětem v MŠ nebo na akcích pořádaných pro rodiče a děti. 18% uvedlo, že nic takového škola nenabízí.

Zajímavé je, že v otázce, zda dítě první den pobytu v MŠ tam trávilo samo, tak téměř polovina matek uvádí, že ano, že nebyla jiná možnost. Dá se tak předpokládat, že pokud MŠ nabízí možnost pobytu matky s dítětem ve třídě, tak jsou na to vymezené dny, zřejmě ještě před nástupem dítěte do MŠ.

Nadpoloviční většina dětí první den odešlo z MŠ po obědě, 18 % dětí v MŠ trávilo až do odpoledne. Zbytek využilo možnosti zkráceného pobytu. V dalších dnech již zkrácenou docházku dítěte nevyužilo celých 76 %.

Při prvním nástupu do MŠ téměř polovina dětí projevovala radost a těšení, 34 % se vyjadřovalo pláčem, dále potom projevovalo stydlivost, zdrženlivost, strach, srdnatost. To se nijak zásadně nezměnilo ani v dalších dnech docházky, přibýlo 3 % dětí, které se projevovaly vztekem.

Téměř celých 40 % dětí se na docházku do MŠ adaptovalo během prvního týdne, kolem 20 % shodně uvádí za více než týden a za jeden měsíc.

V době nástupu dítěte do MŠ současně nastupovalo do zaměstnání 44 % matek a o něco méně bylo na rodičovské dovolené s mladším dítětem, do 15 % potom uváděly nezaměstnanost nebo naopak práci i při čerpání RD.

Valná většina matek uvádí, že při nástupu dítěte do mateřské školy zažívala negativní pocity, jako jsou obavy, nejistota, úzkost, stres, výčitky svědomí. Na druhou stranu asi čtvrtina respondentek uvádí očekávání, důvěru, klid a volnost.

Matky si myslí, že jejich dětem s adaptací nejvíce pomohlo setkávání s vrstevníky a to až 45 %, dále potom seznámení s učitelkami MŠ, postupná docházka, vlastní hračka, starší sourozenec. Pouze 2,2 % uvádí mateřské centrum.

Pro samotné matky měly největší význam rozhovory s učitelkami, předešlé zkušenosti s mateřskou školou a rozhovory s dalšími matkami.

7.2 Analýza otevřených otázek

Ve volných odpovědích matky hodnotily velice kladně možnost navštěvovat s dítětem mateřské centrum z pohledu adaptace dítěte na vstup do mateřské školy. Uváděly pozitiva jako zapojení se do kolektivu vrstevníků, získání kamarádů, učení se podělit se o hračku, společné hraní a cvičení s dětmi, zvykání na jiné prostředí, daný režim, některé matky kvitovaly možnost rozhovoru v centru s ředitelkou nebo s učitelkami na společných akcích.

Některé matky, které centrum nenavštěvovaly, připouští, že dle rozhovoru s ostatními, této možnosti měly využít. Další zmiňují i jiná setkávání, jako je kurz plavání, herničky, pobyt na dětském hřišti nebo s kamarádkami či rodinou a kladně hodnotí osamostatňování dítěte.

Jedna matka uvádí, že centrum navštěvovali, ale největší změna pro dítě byla, že v centru je s matkou a v mateřské škole nikoli, tak si nemyslí, že to adaptaci usnadnilo. Jedna maminka v návštěvách center nevidí smysl a jedna dává přednost jiným aktivitám pro děti. Maminky také uvádí, že průběh adaptace dětí na mateřskou školu souvisí s povahou dítěte, s věkem, ve kterém nastoupí do školky, s jejich individualitou. S adaptací dětem podle maminek pomáhá to, že si mohou vzít do školky vlastní hračku nebo třeba i fotku rodiny.

7.3 Zodpovězení výzkumných otázek

VO1: Jak matky tříletých dětí hodnotí vnímání a prožívání svých dětí při adaptaci v mateřské škole.

Nástup svých dětí do mateřské školy matky vnímají jako jeden ze zásadních okamžiků v životě dítěte, také se tím ve většině případů zabývají v předstihu. Děti na tento krok připravují různými způsoby a využívají různých podpůrných možností.

Kladně hodnotí, že se již před vstupem dítěte do MŠ dítě setkávalo s vrstevníky a to 37 %, ať už na dětském hřišti, v rodině, či v nějakém zařízení, kurzu.

Velmi kvitují seznámení dítěte s mateřskou školou, ať už formou povídání si nebo návštěvou při dnech otevřených dveří.

Uvádějí také, že určitá část adaptace je odvislá od povahy dítěte, od věku, ve kterém nastupuje do mateřské školy, od jeho individuálních zvláštností apod.

Většina matek děti na vstup různými způsoby připravovala a to jim dávalo určitou jistotu, že by adaptaci dítě mohlo zvládnout bez větších obtíží.

Samotný vstup děti prožívaly spíše radostně a těšily se a to až ve 48 %, pláčem se projevilo 34 % dětí, dále maminky uvádějí stydlivost, zdrženlivost a po pár dnech také vztek.

VO2: Jaký má vliv návštěva mateřského centra či dětské skupiny na adaptaci a docházku do mateřské školy?

V 30 z 91 pozorování tvrdily maminky, že dítě nebylo zvyklé se pohybovat v kolektivu svých vrstevníků. V těchto pozorováních zároveň bylo znatelně čteněji vidět delší trvání adaptace dítěte. Kdy 2 z 30 dětí se dle názoru maminek dosud ještě neadaptovaly. Zároveň nelze zcela tvrdit, že pohyb dítěte v kolektivu je absolutním řešením pro úspěšnou adaptaci dítěte v kolektivu, jelikož i ve skupině maminek, které odpověděly na otázku kladně, tedy že jejich dítě bylo zvyklé nebo spíše zvyklé se pohybovat v kolektivu vrstevníků, se objevily dvě děti, které si taktéž na školku dosud nezvykly. Zde je ale mnohem nižší četnost, tedy pouze 2 děti na 61, v tomto omezeném

počtu pozorování se dá tedy pozorovat o polovinu nižší tendence, že se dítě na školku neadaptuje.

V 39 z 91 pozorování také matky uvedly, že navštěvovali s dítětem mateřské centrum nebo dětskou skupinu pravidelně. V těchto 39 pozorování se neobjevilo ani jedno dítě, kterému se nepodařilo dosud adaptovat na kolektiv a prostředí mateřské školy. Čtyři děti, kterým se nepodařilo dosud adaptovat na MŠ se však objevily ve vzorku maminek s dětmi, které navštěvovaly mateřské centrum pouze nepravidelně z celkového počtu 46 pozorování. Zároveň i zde se však objevovaly děti, celkem v počtu 18 pozorování, které se na MŠ adaptovaly již během jednoho týdne. Vzhledem k početnější skupině dětí je však tento poměr nižší než při pravidelném navštěvování mateřského centra.

Na základě získaných dat lze tedy zcela suverénně tvrdit, že pohyb v kolektivu a především pravidelná návštěva mateřského centra má velmi pozitivní vliv na budoucí adaptaci dítěte v mateřské škole. Nelze však zároveň jednoznačně zabezpečit, že návštěva mateřského centra automaticky vede k úspěšnému a rychlému začlenění dítěte v MŠ. Lze ale však tvrdit, že při návštěvě mateřského centra mají děti jednoznačně vyšší tendenci začlenit se do kolektivu rychleji.

VO3: Jak vnímají matky vstup dítěte do MŠ z osobního subjektivního hlediska a jaké pociťují obavy?

Pro matky je vstup jejich dětí do mateřské školy určitým stresovým faktorem, většina jich zažívá obavy, nejistotu, úzkost, také výčitky svědomí.

Některé by uvítaly větší komunikaci ze strany třídních učitelek o tom, jak dítě svůj den v MŠ prožívá, co dělá. Pomohl by také větší časový prostor při předávání dítěte učitelce.

Neuvádí však pouze negativní pocity, prožívají také klid, volnost, mají k mateřské škole důvěru a jistá očekávání. Uklidňují se tím, že dítě se školkou nějakým způsobem seznámily a k docházce připravily.

Dobrou zkušenost mají s tím, že je dítě již z rodiny zvyklé na určité odloučení od matky, že přespí u prarodičů, to se také v některém případě osvědčilo i při odvádění dítěte do MŠ prarodičem, což bylo pro dítě méně stresové než s rodiči.

VO4: Mají matky možnosti, které by jim usnadnily vstup jejich dítěte do mateřské školy?

V drtivé většině matky uvádějí možnosti mateřských škol jako jsou dny otevřených dveří, možnost pobýt s dítětem ve školce, postupný nástup do MŠ, beseda s ředitelkou a seznámení s učitelkami školy, také společné akce mateřského centra a mateřské školy, akce pro rodiny s dětmi a širší veřejnost.

Děti mají možnost si do školky vzít svoji hračku, fotografii rodiny.

Některé by uvítaly nejenom prohlídku mateřské školy, ale také aby si tam mohly děti pohrát a nějaký čas pobýt.

Některé matky si chválily možnost pobýt s dítětem ve třídě, ovšem to nevyhovuje úplně všem, jak bylo zmíněno v dotazníku, dětem které tam nemají svoji maminku to může adaptaci naopak ztížit.

7.4 Další podstatné tendence

I když většina dětí byla zvyklá na kolektiv a odpoutání se od rodiny, tak přece jenom vstupují do mateřské školy jako do nepříliš známého prostředí, i tak ve velké míře projevují radost a těšení a to až ve 48 % , pláč, stydlivost a zdrženlivost uvádějí respondentky až na dalších místech. To může vést k předpokladu, že pokud je dítě na mateřskou školu dobře připraveno, tak se bude do ní většinou těšit. To ale nelze takto zobecnit, protože jsou to pocity dítěte, které zprostředkovala matka a může to být ovlivněno častou otázkou z okolí: “Tak jak se těšíš do školky?”

7.5 Návrhy a doporučení - pro rodiče i učitelky

Jak vyplývá z dotazníkového šetření, stěžejní pro adaptaci dítěte na mateřskou školu je to, že dítě bylo zvyklé na určité odloučení od matky, bylo zvyklé na pobyt v kolektivu vrstevníků, určitým způsobem bylo seznámeno a připraveno na mateřskou školu. Značnou pomoc nachází matky v mateřském centru nebo v samotné mateřské škole. Z toho důvodu je vhodné upevňovat spolupráci mezi mateřskou školou a dalšími zařízeními. Z výzkumu se zjistilo, že mnoho matek prožívá negativní emoce, tudíž je žádoucí, aby komunikace mezi rodinou a školou probíhala intenzivněji a oboustranně. Z výzkumného vzorku vyplývá, že rodiče chtějí co nejvíce informací o mateřské škole, kam svěřují svoje děti, o učitelkách a hlavně o tom, jak dítě celý den ve školce prožívá. To poukazuje na fakt, že aktivity, které pořádají mateřské školy pro děti, dny otevřených dveří, přednášky pro rodiče, jsou vhodným mechanismem, jak nastartovat spolupráci mezi rodiči a mateřskou školou a získat jejich důvěru. Proto je žádoucí prezentovat školu a nabízet vhodné aktivity i pro budoucí klienty, nejenom při zápisu k docházce do mateřské školy. Rodiče by měli využít nabídek mateřských škol, zvláště té, do které bude později jejich dítě docházet.

8 ZÁVĚR

Hlavní cíl práce byl zaměřen na zjištění a popsání pohledu matek na vstup jejich dítěte do mateřské školky, kdy byly zkoumány nejen pocity matky, ale i její vnímání pocitů dítěte při adaptaci na prostředí a kolektiv mateřské školy. Jedním z předběžných myšlenek, které byly inspirací pro zpracování práce bylo zjištění vlivu návštěvy mateřského centra či jiné dětské skupiny dítětem na následnou adaptaci v MŠ.

V první, teoretické části, byly definovány veškeré pojmy spojené s problematikou vývoje dítěte, jeho adaptace, vztahu s matkou a základní charakteristiky mateřských center.

V metodické části byly stanoveny metody výzkumu, kdy hlavní metodou pro zpracování práce bylo dotazníkové šetření zaměřené na maminky dětí.

V třetí, praktické části, byly analyzovány výsledky dotazníkového šetření a úspěšně zodpovězeny 4 výzkumné otázky, které byly zdůvodněny daty vycházejícími z dotazníkového šetření, jak z uzavřených, tak i otevřených otázek. Následně byly přidány doporučení a návrhy od autorky práce.

Na základě zmíněných bodů a zpracovaného textu lze tedy konstatovat, že byl cíl práce naplněn a byla nalezena viditelná souvislost mezi návštěvou mateřského centra a následnou adaptací dítěte na prostředí a kolektiv mateřské školy. Zároveň však ale bylo uvedeno, že se nedá jednoznačně předpokládat, že díky pravidelné návštěvě mateřského centra se dítě bude automaticky lépe adaptovat na kolektiv školky. Je zde však znatelná tendence, která nasvědčuje, že mateřské centrum alespoň vede k pravděpodobněji jednodušší adaptaci v průměru všech pozorovaných dětí respondentek.

Zjištěné závěry je také nutné chápat v mezích limitů, které byly stanoveny v metodické části práce a autorka práce tedy upozorňuje, že výsledky dotazníkového šetření vycházejícího z názoru matek v omezeném množství respondentů mohou být do určité míry zkreslené. Pro účely bakalářské práce však byl výzkum dostatečný a proto autorka práce považuje cíl práce za úspěšně splněný.

9 ZDROJE

- ALLEN, E. K. a L. R. MAROTZ.. *Přehled vývoje dítěte*. Praha: Portál, 2002.
- BEDNÁŘOVÁ, J. a V. ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1829-0.
- BOWLBY, J. *Vazba*. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-2023-7.
- ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 978-80-251-2569-4.
- DOBROVOLNÁ, V. *Školní zralost, bakalářská práce*. 2007
- DOBROVOLNÁ, V. *Kvalita pracovních listů v ČR pro rozvoj předmatematické gramotnosti, diplomová práce*. 2016.
- GOODMAN, L. A. (1961). Snowball sampling. *The annals of mathematical statistics*, 148-170.
- KLINDOVÁ, L. a E. RYBÁROVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974.
- KOŤÁTKOVÁ, S. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4435-3.
- KUCHARSKÁ, A. a D. ŠVANCAROVÁ. *Bezstarostné roky?. Brno: Edika, 2017. ISBN 978-80-266-1105-9*
- LANGMEIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998. isbn 80-247-1248-9.
- MERTIN, V. *Abeceda pro učitelky mateřských škol*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7478-923-6.
- MERTIN, V. a L. GILLERNOVÁ. (Eds.). *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. 2003. ISBN 80-7178-799-X.
- PRŮCHA, J, J. MAREŠ a E. WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. Praha: portál, 2003. ISBN 978-80-717-877-23.
- SYSLOVÁ, Z. et al. *Didaktika mateřské školy*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-276-6.
- SYSLOVÁ, Z., I. BORKOVCOVÁ a J. PRŮCHA. *Péče a vzdělávání dětí v raném věku*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-354-8.
- ŠMELOVÁ, E. *Bezvýhradná akceptace ve výchově dítěte*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4217-4.

ŠPAŇHELOVÁ, I. *Dítě v předškolním období*. Praha: Mladá fronta. 2004. ISBN 80-204-1187-9.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. - Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005

INTERNETOVÉ ZDROJE

Mateřské centrum [online]. Dostupné z <http://sitprorodinu.cz/rodina-v-centru/>

Mateřské centrum [online]. Dostupné z cs.wikipedia.org/wiki/Mateřské-centrum

10 PŘÍLOHY

10.1 PŘÍLOHA 1 - Finální podoba dotazníku

Adaptace dětí v mateřské škole z pohledu jejich matek

Vážená maminko,

Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku na téma mé bakalářské práce „Adaptace dětí na mateřskou školu očima jejich matek“. Dotazník je anonymní a jeho výsledky budou využity pouze ke zpracování bakalářské práce. Předem mnohokrát děkuji za vyplnění.

*** Označuje povinnou otázku**

1. Jaký byl věk Vašeho dítěte při nástupu do mateřské školy?*

méně než 3 roky

3 - 4 roky (do 4. narozenin)

4 - 5 let (od 4. do 5. narozenin)

5 - 6 let (od 5. do 6. narozenin)

2. V jaké rodině žijete?*

nukleární rodina (rodiče a děti)

vícegenerační rodina

rozvedená v dalším vztahu

rozvedená

samoživitelka

3. Bylo Vaše dítě zvyklé na odloučení od Vás?*

ano

spíše ano

spíše ne

ne

4. Bylo Vaše dítě zvyklé být v kontaktu s dalšími členy širší rodiny?*

ano

spíše ano
spíše ne
ne

5.Hlídali členové širší rodiny Vaše dítě?*

ano → *Přeskočte na otázku 6*
spíše ano → *Přeskočte na otázku 6*
spíše ne → *Přeskočte na otázku 6*
ne → *Přeskočte na otázku 8*

širší rodina při hlídání dítěte

6.Jak často hlídali členové rodiny Vaše dítě?*

pravidelně - vícekrát do týdne
pravidelně - jednou do týdne
pravidelně - jinak
nepravidelně (občas)

7.Kdo nejvíce hlídal?*

prarodiče
teta, strýc
Jiné:

dítě v kolektivu

8.Bylo Vaše dítě před nástupem do mateřské školy zvyklé pohybovat se v kolektivu vrstevníků? *

ano →*Přeskočte na otázku 9*
spíše ano →*Přeskočte na otázku 9*
spíše ne →*Přeskočte na otázku 9*
ne → *Přeskočte na otázku 14*

setkání dítěte v kolektivu

9.Setkávalo se Vaše dítě již v kolektivu vrstevníků s některými dětmi, se kterými poté nastoupilo do mateřské školy?*

ano
spíše ano

spíše ne

ne

10. Kde se dítě s vrstevníky setkávalo?*

V širší rodině

v sousedství

na dětském hřišti

v mateřském centru

v kurzu (plavání, cvičení rodičů a dětí ...)

Jiné:

11. Probíhala tato setkání pravidelně?*

ano - každý den

ano - vícekrát do týdne

ano - jednou týdně

spíše ne

ne

12. Pokud jste s dítětem navštěvovala mateřské centrum nebo nějaký pravidelný kurz, jak často?*

pravidelně - vícekrát do týdne

pravidelně - jednou týdně

pravidelně - jednou za měsíc

spíše nepravidelně

nepravidelně

13. Zapojovalo se dítě do aktivit, které probíhaly v mateřských centrech, kurzech?*

ano

spíše ano

spíše ne

nenavštěvovali jsme mateřské centrum nebo kurzy

mateřská škola

14. Bylo Vaše dítě seznámeno předem s mateřskou školou?*

ano → *Přeskočte na otázku 15*

spíše ano → *Přeskočte na otázku 15*

spíše ne → *Přeskočte na otázku 15*

ne → *Přeskočte na otázku 16*

způsob seznámení s MŠ

15. Jakým způsobem se dítě s mateřskou školou seznámilo?*

povídáním o ní

při vyzvednutí staršího sourozence

při příležitosti dne otevřených dveří

Jiné:

příprava dítěte na nástup

16. Připravovala jste Vaše dítě na vstup do mateřské školy?*

ano → *Přeskočte na otázku 17*

spíše ano → *Přeskočte na otázku 17*

spíše ne → *Přeskočte na otázku 17*

ne → *Přeskočte na otázku 18*

způsob přípravy nástupu do MŠ

17. Jakým způsobem jste připravovala dítě na vstup do mateřské školy?* *Zaškrtněte všechny platné možnosti.*

nácvik sebeobsluhy

nácvik odloučení (např. u babičky, kamarádky ...)

nácvik hraní si s kamarády bez maminky, která pouze sledovala

Jiné:

první kontakt dítěte s MŠ

18. Pořádá mateřská škola, kam dítě nastoupilo nějaký adaptační program?

Pokud ano, jaký? *

ano - možnost pobýt určitý čas s dítětem v MŠ

ano - pravidelné hrací dny (hodinky)

ano - akce pro rodiče a děti

ne

nevím

Jiné:

19. Jaká byla reakce dítěte při prvním vstupu do mateřské školy?* *Zaškrtněte*

všechny platné možnosti.

pláč

strach

stydlivost

zdrženlivost

srdnatost

radost a těšení

Jiné:

20. Jaký čas trávilo dítě první den v MŠ?*

1 - 2 hodiny

do přesnídávky

do vycházky

domů šlo před obědem

domů šlo po obědě

celý den (i s odpoledním odpočinkem)

21. Trávilo první den dítě v MŠ samo?*

ano, nebyla jiná možnost

ano, nevyužila jsem možnosti být s ním

ne, s dítětem jsem chvíli ve školce pobyla a poté odešla

ne, s dítětem jsem pobyla ve školce a společně jsme odešli

22. Pokud mělo dítě v MŠ zkrácenou docházku (1-2h, do vycházky ...), jak dlouhou dobu?*

dítě nemělo zkrácenou docházku

dítě mělo zkrácenou docházku - pouze první den

dítě mělo zkrácenou docházku - 2 - 3 dny

dítě mělo zkrácenou docházku - celý týden

dítě mělo zkrácenou docházku - více než týden

23. Jaké byly reakce dítěte v dalších dnech docházky do školky?* *Zaškrtněte*

všechny platné možnosti.

pláč

strach

zdrženlivost

stydlivost

vztekaní

srdnatost

radost a těšení

Jiné:

24. Za jak dlouho se dítě adaptovalo na mateřskou školu?*

během prvního týdne

více jak týden

měsíc

více jak měsíc

neadaptovalo se

Otázky týkající se přímo maminky dítěte

25. Jaké bylo Vaše postavení na trhu práce v době nástupu dítěte do mateřské školy?*

na rodičovské dovolené s mladším dítětem

nástup do práce

nezaměstnaná

zaměstnaná a pracující i během rodičovské dovolené

26. Jaké jste prožívala pocity v první den nástupu dítěte do mateřské školy?* *Zaškrtněte všechny platné možnosti.*

obavy

úzkost

nedůvěra

stres

výčitky svědomí

nejistota

důvěra

očekávání

klid

volnost

Jiné:

27. Co podle Vás pomohlo dítěti s adaptací na MŠ?* *Zaškrtněte všechny platné možnosti.*

setkání s vrstevníky

seznámení v MŠ s učitelkami

vlastní hračka

starší sourozenec v MŠ

postupná docházka

Jiné:

28. Co Vám nejvíce pomohlo při adaptaci dítěte na MŠ?

rozhovor s učitelkami

rozhovory s dalšími rodiči

předešlé zkušenosti s MŠ

Jiné:

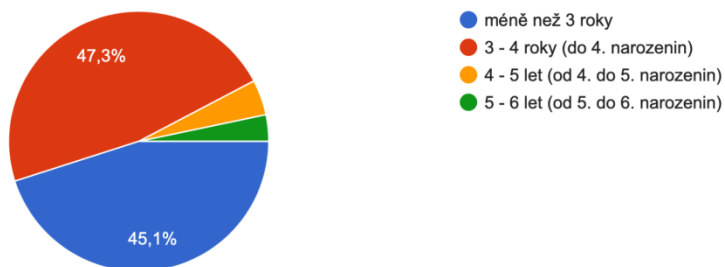
29. Dobrovolné: Pokud jste s dítětem navštěvovala mateřské centrum či jiné zájmové aktivity, myslíte si, že to usnadnilo adaptaci dítěte na mateřskou školu? Jak a v čem? Pomohlo to i vám? Prosím více rozepište.

30. Dobrovolné: Chcete ještě něco sdělit k adaptaci dítěte na MŠ? Cokoli, co se týká dítěte, vás, vašich pocitů, zkušeností. Cokoli vás napadne.

10.2 PŘÍLOHA 2 - Výsledky dotazníkového šetření - uzavřené otázky

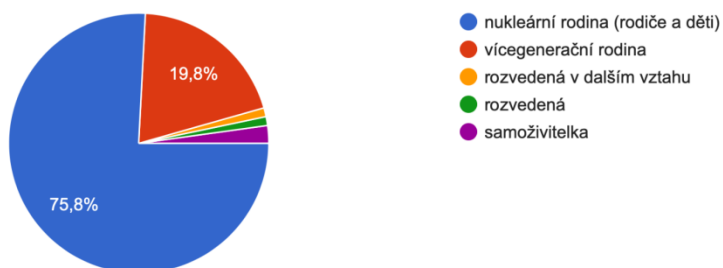
Jaký byl věk Vašeho dítěte při nástupu do mateřské školy?

91 odpovědí

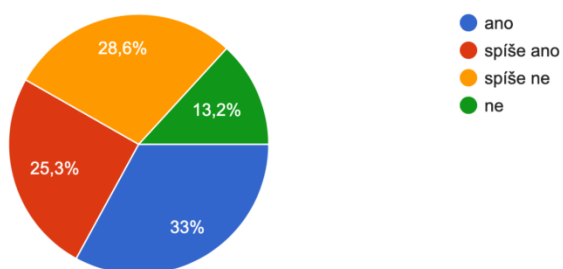
V jaké rodině žijete?

91 odpovědí

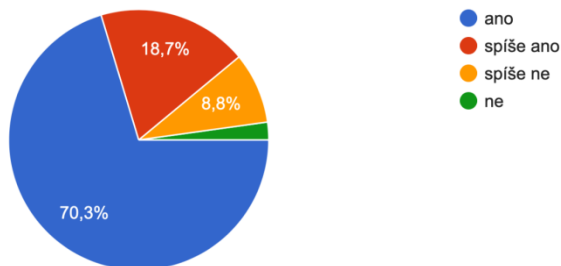
Bylo Vaše dítě zvyklé na odloučení od Vás?

91 odpovědí

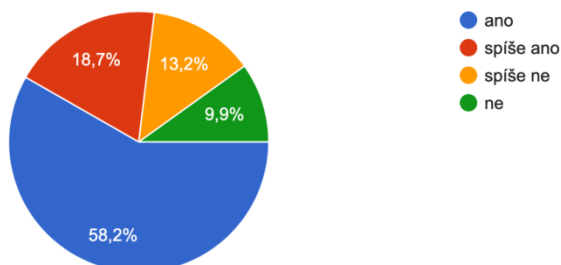
Bylo Vaše dítě zvyklé být v kontaktu s dalšími členy širší rodiny?

91 odpovědí

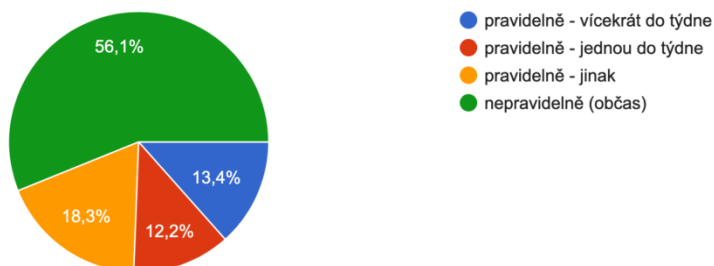
Hlídali členové širší rodiny Vaše dítě?

91 odpovědí

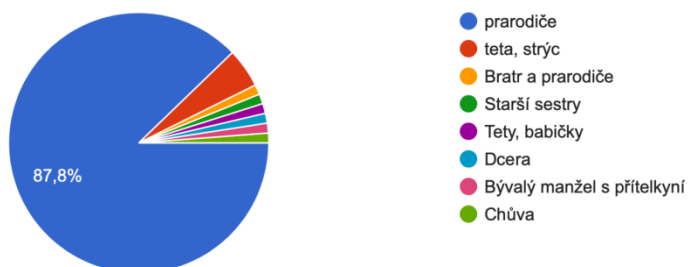
Jak často hlídali členové rodiny Vaše dítě?

82 odpovědí

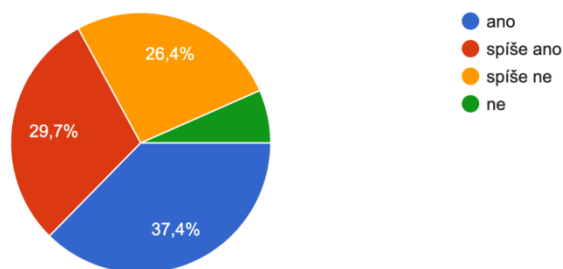
Kdo nejvíce hlídal?

82 odpovědí

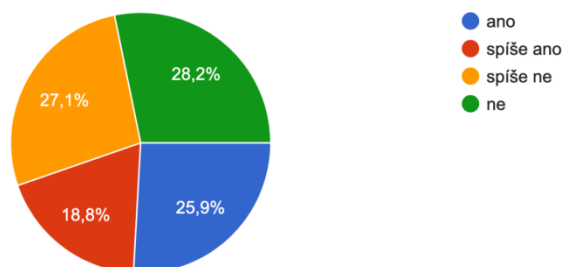
Bylo Vaše dítě před nástupem do mateřské školy zvyklé pohybovat se v kolektivu vrstevníků?

91 odpovědí

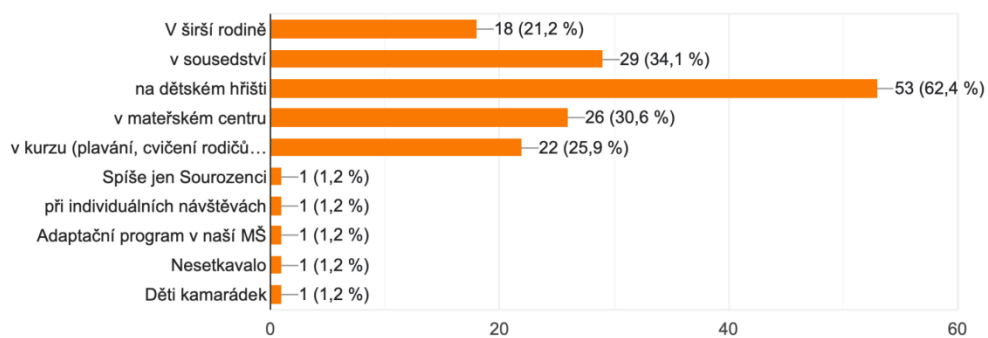
Setkávalo se Vaše dítě již v kolektivu vrstevníků s některými dětmi, se kterými poté nastoupilo do mateřské školy?

85 odpovědí

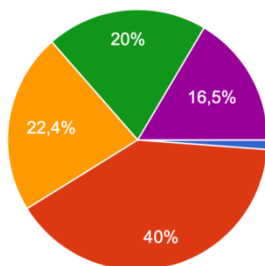
Kde se dítě s vrstevníky setkávalo?

85 odpovědí

Probíhala tato setkání pravidelně?

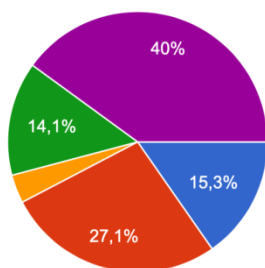
85 odpovědí

- ano - každý den
- ano - vícekrát do týdne
- ano - jednou týdně
- spíše ne
- ne

Pokud jste s dítětem navštěvovala mateřské centrum nebo nějaký pravidelný kurz, jak často?

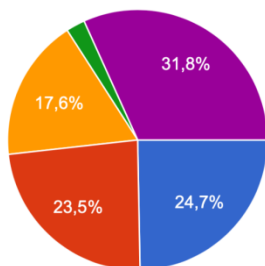
85 odpovědí

- pravidelně - vícekrát do týdne
- pravidelně - jednou týdně
- pravidelně - jednou za měsíc
- spíše nepravidelně
- nepravidelně

Zapojovalo se dítě do aktivit, které probíhaly v mateřských centrech, kurzech?

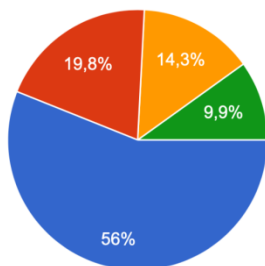
85 odpovědí

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nenavštěvovali jsme mateřské centrum nebo kurzy

Bylo Vaše dítě seznámeno předem s mateřskou školou?

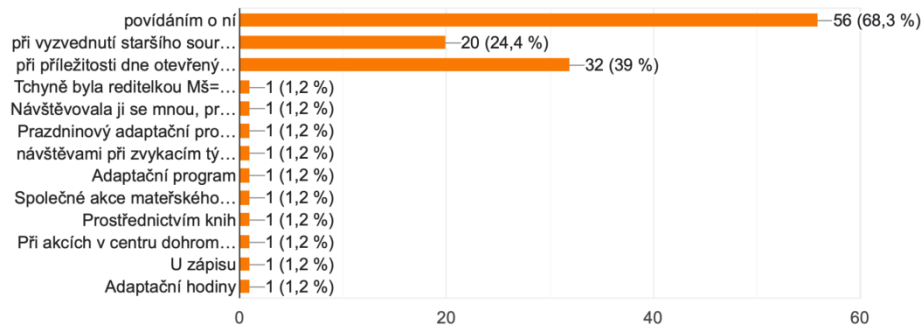
91 odpovědí

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

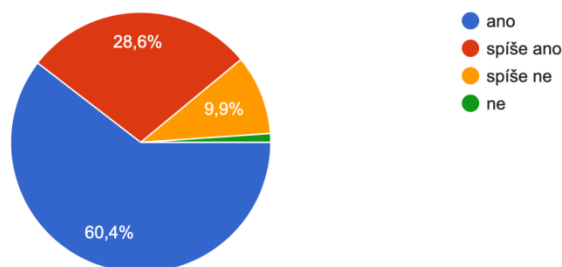
Jakým způsobem se dítě s mateřskou školou seznámilo?

82 odpovědí

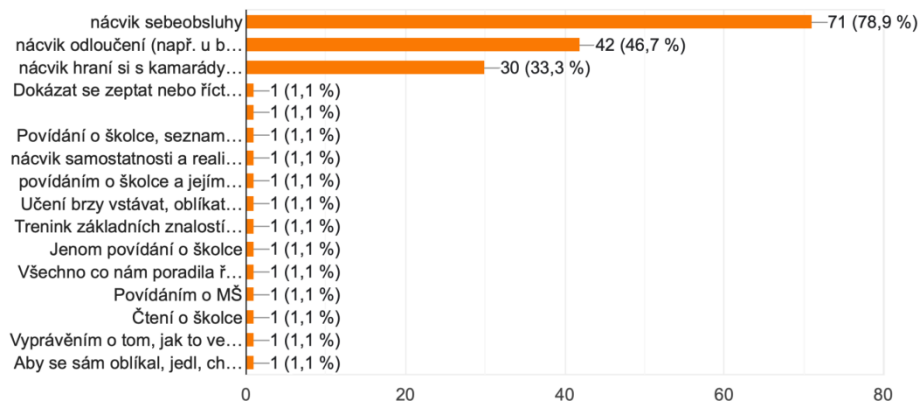
Připravovala jste Vaše dítě na vstup do mateřské školy?

91 odpovědí

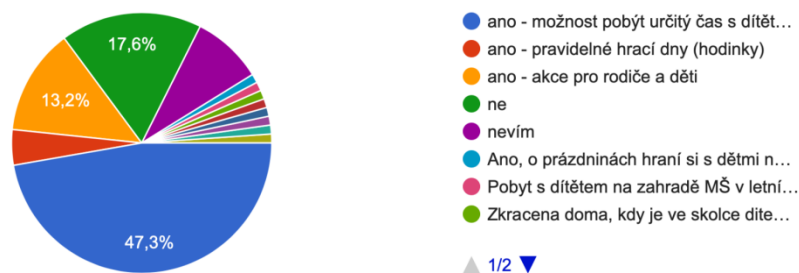
Jakým způsobem jste připravovala dítě na vstup do mateřské školy?

90 odpovědí

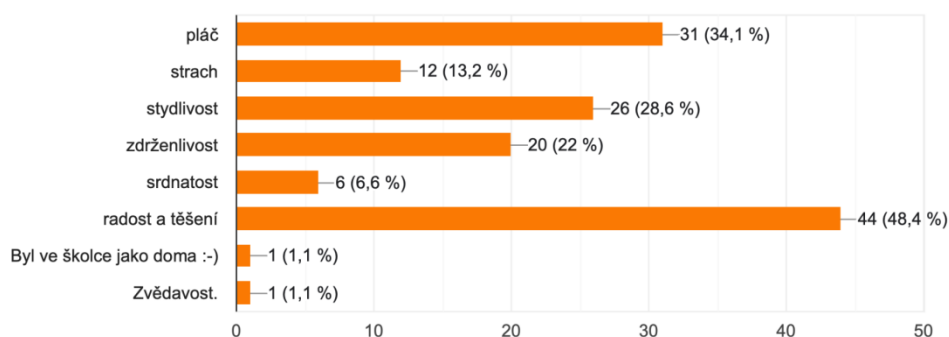
Pořádá mateřská škola, kam dítě nastoupilo nějaký adaptační program? Pokud ano, jaký?

91 odpovědí

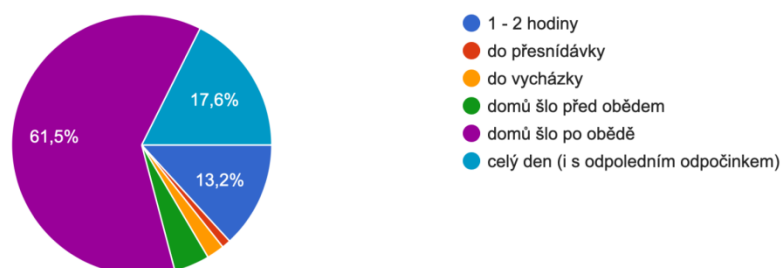
Jaká byla reakce dítěte při prvním vstupu do mateřské školy?

91 odpovědí

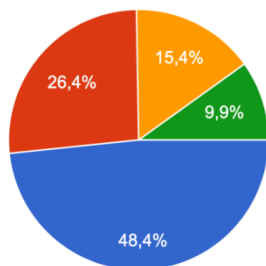
Jaký čas trávilo dítě první den v MŠ?

91 odpovědí

Trávilo první den dítě v MŠ samo?

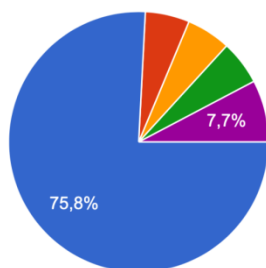
91 odpovědí

- ano, nebyla jiná možnost
- ano, nevyužila jsem možnosti být s ním
- ne, s dítětem jsem chvíli ve školce pobyla a poté odešla
- ne, s dítětem jsem pobyla ve školce a společně jsme odešli

Pokud mělo dítě v MŠ zkrácenou docházku (1-2h, do vycházky ...), jak dlouhou dobu?

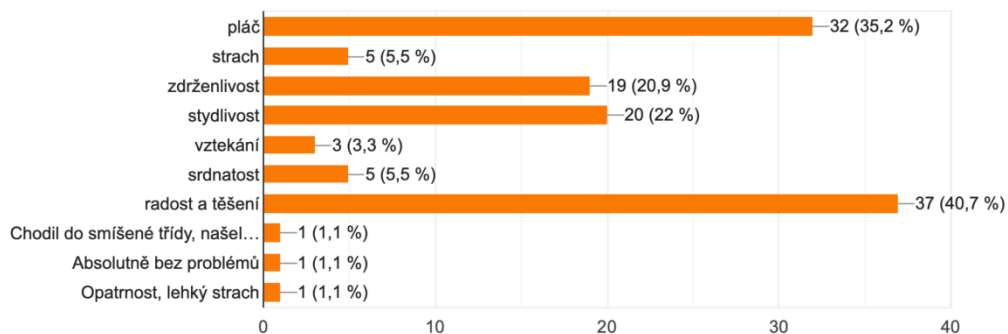
91 odpovědí

- dítě nemělo zkrácenou docházku
- dítě mělo zkrácenou docházku - pouze první den
- dítě mělo zkrácenou docházku - 2 - 3 dny
- dítě mělo zkrácenou docházku - celý týden
- dítě mělo zkrácenou docházku - více než týden

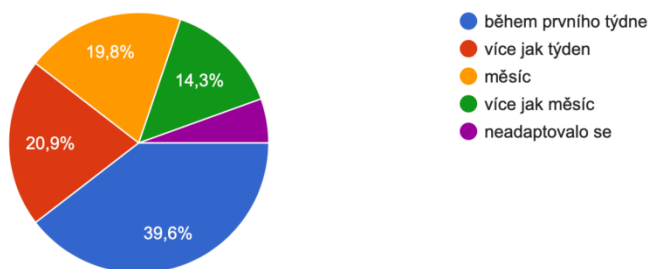
Jaké byly reakce dítěte v dalších dnech docházky do školky?

91 odpovědí

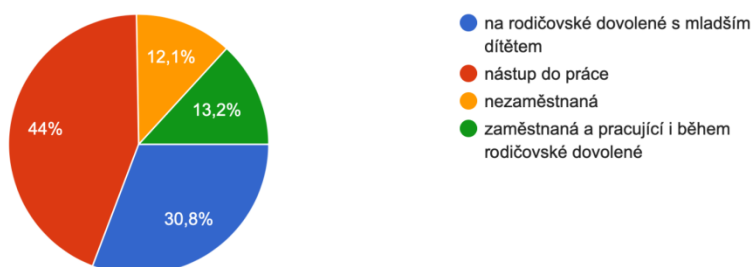
Za jak dlouho se dítě adaptovalo na mateřskou školu?

91 odpovědí

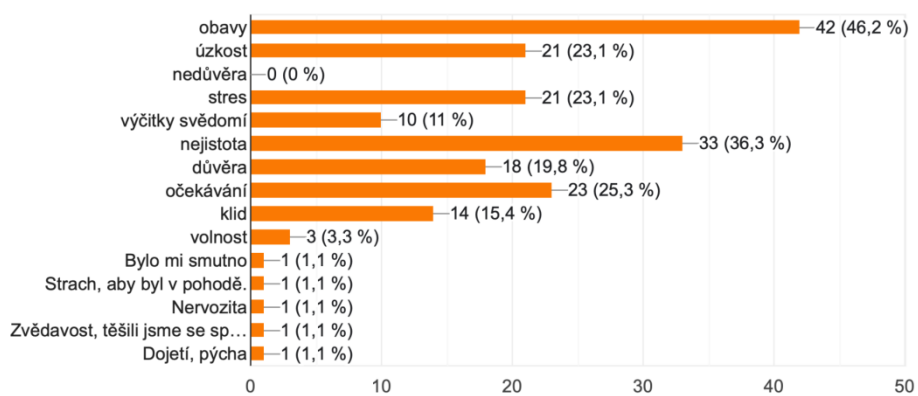
Jaké bylo Vaše postavení na trhu práce v době nástupu dítěte do mateřské školy?

91 odpovědí

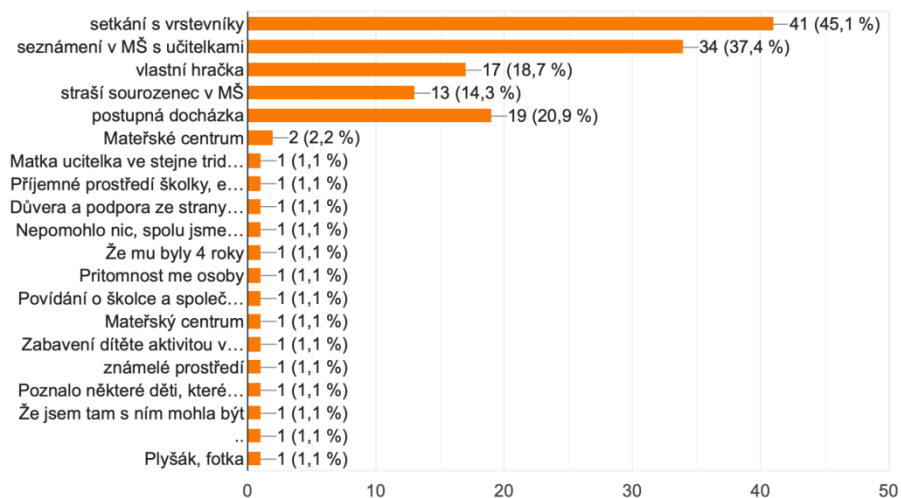
Jaké jste prožívala pocity v první den nástupu dítěte do mateřské školy?

91 odpovědí

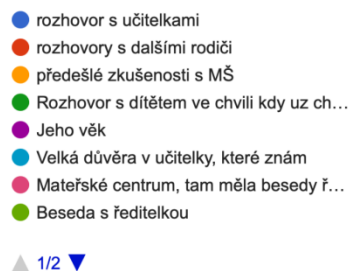
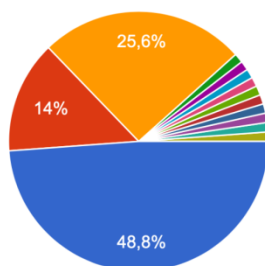
Co podle Vás pomohlo dítěti s adaptací na MŠ?

91 odpovědí

Co Vám nejvíce pomohlo při adaptaci dítěte na MŠ?

86 odpovědí

10.3 PŘÍLOHA 3 - výsledky dotazníkového šetření - otevřené otázky

Dobrovolné: Pokud jste s dítětem navštěvovala mateřské centrum či jiné zájmové aktivity, myslíte si, že to usnadnilo adaptaci dítěte na mateřskou školu? Jak a v čem? Pomohlo to i vám? Prosím více rozepište.

Určitě, lépe zvládalo nástup do MŠ

Určitě ano. Bylo zvyklé na kolektiv i režim. Většina dětí se díky MC znala.

Usnadnilo.

V mateřském centru jsem měla možnost probrat s ředitelkou MŠ specifika stravování dcery a možnosti ve školce

Nikam jsme nechodili, ale asi by byl míň stydlivý.

Možná by pomohlo, nenavštěvovali jsme nic. Můj návrat do zaměstnání byl rychlý, nečekaný, dceři ještě nebyly dva roky.

Nechodili jsme, nevidím v tom smysl.

Určitě ano, poznal v něm kamarády, kteří ho podporovali ve školce. Stala se z nich bezva parta a já byla víc v klidu, že není mezi samými cizími dětmi a učitelkami.

Ano, navštěvovali jsme centrum. Podobný režim, jako ve školce, ale ve zkrácené podobě měl určitě pozitivní vliv na představu, jak to asi chodí ve školce a co se tam dělá. Ostatní maminky sdílely svoje zkušenosti, dávaly si navzájem rady (např. jak popsat oblečení, jaké bačkory...).

Kvido si velmi oblíbil jakékoliv herničky, dětská hřiště a dětské koutky. Sám si je prozkoumával a objevoval v nich nové hračky. Rád si i s dětmi povídal a hrál. Nám to adaptaci na školku usnadnilo, protože jsem ho vždy motivovala na hry, zpívání, cvičení a povídání si s kamarády ve školce a také v tom, že mě v herničce nepotřeboval, vždy se sám zul a šel na průzkum.

Nenavštěvovala jsem, ale věřím, že se dítě socializuje v kolektivu dětí a získá určitou samostatnost. Maminkám to může dát větší důvěru v třetí osobu o péči o jejich potomka.

Nenavštěvovali jsme.

Ano, pomohlo to velmi. Ředitelka nám řekla, jak můžeme děti na školku nachystat, co by mělo mít, pořádají akce dohromady pro děti ze školky i pro děti z centra.

Pomohlo to, syn znal hodně dětí z centra, i učitelky, které viděl chodit na vycházky, i ředitelku, která byla v centru

Do centra se chodí kolem školky, chodili jsme na akce školky a na její zahradu, dcera znala učitelky i některé děti. Moc pomohlo chodit do centra.

V mat. centru se dítě připravovalo na pozdější adaptaci v MŠ, cizí prostředí a půjčování hraček, nějaký režim.

Dlouhodobě jsme navštěvovali jen plavání do dvou let. Mateřská centra osobně nevyhledávám. Raději jsem vyhledávala společnost sester: kamarádek s podobně starými dětmi.

Nechodili jsme tam. Ostatní maminky to chválili, tak jsme asi měli.

Ano. Je to skoro jako školka.

Chodili jsme na plavání, na hřiště, do herniček, často s kamarádkami a jejich dětmi ven nebo si děti hrály spolu. Syn si velmi rychle zvyknul na děti, na jejich chování, na kolektiv, atd. Mě to dodalo pocit, že mě nepotřebuje a zabaví se sám a nebude brečet po mamince. Téměř nikdy "neseděl v koutě sám". Vždy byl v kolektivu. Velmi rychle obkroukal dovednosti starších dětí (např. Neuměl vylézt na skluzavku, a když viděl ostatní, naučil se to za krátkou dobu sám)...

Věřím, že by to adaptaci mohlo usnadnit, ale skrz malého sourozence jsme nikam pravidelně nedocházeli. Navíc bohužel byla doba covidu a kolektivy byly dlouho uzavřené.

Myslím, že mu to v adaptaci až tak nepomohlo, velká změna pro syna bylo právě to, že ve školce už nejsem s ním.

Dobrovolné: Chcete ještě něco sdělit k adaptaci dítěte na MŠ? Cokoli, co se týká dítěte, vás, vašich pocitů, zkušeností. Cokoliv vás napadne.

První syn šel do školky, ve které jsem učila. Šli jsme spolu. Jistě mu to vstup ulehčilo, ale mně nikoliv - bylo to náročné psychicky,... další rok šel do jiné třídy, a bylo to ulevující.. Druhý syn a nástup do MŠ, opět spolu, nás čeká od září. Nicméně po předešlé zkušenosti- každý do své třídy.. :-)

Děkuji za vše.

Myslím si, že hodně záleží na povaze dítěte. Jsou děti, co školku zvládnou ve 2 letech bez problému a chodí tam rady a děti, kteří jsou starší a dělá jim problém adaptace.

Důležitá postupná adaptace.. u nás se o školce vždy mluvilo jako o super místu, kde se setká s kamarády :)

Zatím mi do školky odešlo 5 dětí. Všechny šly od 4 let. Dřív jsem je nedala. Děti byly vyrovnané, bezstarostné, psychicky připravené. Nikdy nebyl stres nebo pláč. Jsem přesvědčená, že je to věkem. Ačkoliv jsem je na to v žádném centru ani u prarodičů nezvykala. Mně bylo smutno, ale děti byly vždy v pohodě.

Jedna z našich dobrých zkušeností: velice nám pomohlo, když první dny začal dceru vodit do školky dědeček, protože jí dělalo zle odpoutat se ráno od maminky (i od tatínka). S dědečkem to pro ni nebylo tolik psychicky náročné a cca po 3 týdnech už zvládala chodit do školky s kýmkoli, aniž by při odchodu doprovodu plakala (pláč pak totiž trval prakticky celé dopoledne).

Za mě je dobře, když dítě ještě před nástupem do školky zvládne přespát a být na prázdninách u svých blízkých příbuzných. Dále dodržet vše, na co se s dítětem domluvíte a nelhat mu.

Nemyslím si, že je dobré v rámci adaptace umožnit přístup rodičů do třídy. Myslím, že to děti o to víc stresuje, protože neustále přemýšlí nad faktem, že rodič jednou odejde. Druhá věc je, že to odnáší i ostatní děti, které tam rodiče nemají a pláčou také - zbytečný stres pro všechny. Jsem pro rychlý odchod rodičů a předání dětí do rukou učitelky. Z vlastní zkušenosti si děti okamžitě uvědomí, že to je vlastně super být s ostatními dětmi a hračkami.

Adaptace je skutečně individuální a mělo by se k ní také tak přistupovat. Pokud má dítě důvěru v rodičích i učitelkách, je jistě adaptace kratší, méně stresující. Určitě pro začátky pomůže oblíbená hračka, knížka, ranní rituály před odchodem do školky či fotka rodiny ve skříňce 😊.

Nechci

Uvítala bych větší komunikativnost ze strany učitelů, předání mezi dveřmi a nashledanou ve mě probouzelo obavy. Ráda bych věděla, jak si dítě vedlo a co dělalo.... Co mu šlo a co ne...

Adaptace u prvního dítěte proběhla velmi hladce. Důvodem byl společný nástup s nejbližšími kamarady. I když byl celkově nástup ve třídě velmi bouřlivý a uplakaný, přítomnost právě těch nejmilejších partaků zajistila, že adaptace proběhla v klidu a bez slziček.

Dobré by bylo, kdyby si dítě mohlo projít nejen školku, ale i svou budoucí třídu a možnost si tam jít pohrát před nástupem do školky. Aby vědělo, co ho čeká.

Nechtěl si nikdy moc hrát ani na hřišti s dětmi, spíš odcházel nebo se schovával, nemá moc rád větší počet dětí. V jednu dobu už to vypadalo, že do školky půjdeme v klidu, ale pak se to zase zlomilo. Probrečel celé noci, ze spaní křičel, že nechce do školky, ráno se nechtěl oblékat a znovu řval, že nechce do školky, utíkal.. vadí mu křik, vyhledává klidnější místa (nesnáší i oslavy..s větším počtem lidí..) nechce si o školce ani povídat, vždy když něco začnu říkat o školce, začne si zacpávat uši a říká mně, neříkej to, nechcu to slyšet..

Podle mě nám pomohlo, že byl v kolektivu dávno před nástupem do školky. Že jsem ho vedla k samostatnosti už od útlého věku, že jsem ho na školku připravovala alespoň slovně.

